

Van Reformatie naar Rome: worden protestanten echt katholieker?

Posted on 29 oktober 2026 by Calvin Schukkink

Komende zondag en maandag worden in de katholieke kerk Allerheiligen en Allerzielen gevierd. Hoewel dit in het protestantisme geen gangbare feesten zijn, [is ook in protestantse kring de gewoonte ontstaan](#) om op of rond Allerzielen de overledenen te gedenken. Dit is een van de voorbeelden dat protestanten de laatste jaren, althans in Nederland, katholieke gebruiken overnemen waar zij zich eeuwen tegen hebben verzet. Deze tendens heeft zich ook gemanifesteerd bij de protestantse CDA-leider Henri Bontenbal, die in april samen met zijn vrouw in Rome de paasmis bijwoonde en op audiëntie ging bij paus Leo XIV.

Vijf eeuwen geleden, in 1517, gaf Maarten Luther met zijn '95 stellingen' in Wittenberg het 'startschot' van de Reformatie. Dit zou resulteren in het grootste schisma van Europa. Na de dood van de grote hervormers (Luther, Calvijn, Zwingli) bestond er een duidelijke scheiding tussen de katholieke kerk aan de ene kant en de protestantse kerken aan de andere kant.

Maar die verschillen lijken de laatste tijd minder groot te worden. Keren de

protestanten langzaam terug naar Rome? Of wordt er slechts selectief gewinkeld uit de katholieke traditie?

Zichtbare toenadering tot de katholieke kerk

Is er een toenadering van protestanten tot de katholieke kerk? *Wynia's Week* stelde deze en andere vragen aan hoogleraar en Theoloog der Nederlanden Arnold Huijgen en katholiek priester en filosoof Jan-Jaap van Peperstraten. Beide heren zien dat er al enkele decennia een 'zichtbare toenadering' is tot de katholieke kerk.

Huijgen: 'Wat die toenadering betreft, valt op dat mensen onderdelen overnemen, zonder het totaalpakket. Voorbeelden zijn het opsteken van een kaarsje, het maken van een kruisteken, het gebruik van beelden. Er zijn ook veel jongeren die zich aangetrokken voelen tot rooms-katholieke gebruiken, soms samenhangend met culturele en/of politieke overtuigingen.'

Van Peperstraten ziet dat die toenadering niet alleen zit in bepaalde gebruiken, maar ook in het overnemen van katholieke priestergewaden. De albe en de stola, maar ook het priesterboordje – hoewel een katholieke uitvinding – worden in toenemende mate gedragen door predikanten in de protestantse kerken.

Askruisje en vastentijd

Een voorbeeld van een katholieke traditie waar steeds meer protestanten aan meedoen is het ontvangen van het askruisje op Aswoensdag en de invulling van de Veertigdagentijd in de aanloop naar Pasen.

Er zijn inmiddels een [aantal](#) protestantse gemeenten die kerkdiensten houden op Aswoensdag, inclusief het ritueel van het askruisje. In 2020 [vertelde](#) dominee Wim de Groot van de Waterpleinkerk in Rotterdam aan het *Nederlands Dagblad* (ND) dat er 'veel behoefte' bleek te bestaan aan het ontvangen van een askruisje. 'Veel mensen gingen op Aswoensdag naar een katholieke kerk,' aldus De Groot in het ND.

Naast het askruisje is ook het vasten een vaker voorkomend gebruik onder protestanten. 'Vanuit hun behoefte aan rituelen nemen steeds meer protestanten tijdens de Veertigdagentijd de traditie van vasten en bezinning over', zo staat op de [website](#) van de Protestantse Kerk Nederland. Een opvallende trend, aangezien de protestantse traditie geen centraal gezag kent dat het vasten voorschrijft. De

vastentijd werd door de reformatoren namelijk gezien als een niet-bijbelse, menselijke instelling, die overbodig was omdat gelovigen gerechtvaardigd worden door geloof alleen (*sola fide*).

Mariavieringen

Ook Maria, de moeder van Jezus Christus, krijgt bij veel protestanten een gewichtiger positie. Hoewel ook in de protestantse kerken Maria een belangrijke figuur is, wijzen zij aanroeping van en gebed tot Maria af, worden er geen liederen over Maria gezongen, en worden er geen beelden van haar gemaakt. Dat laatste geldt eigenlijk voor alle heiligen en bijbelse figuren, inclusief Christus zelf, omdat beelden volgens de hervormers en de hedendaagse protestanten (met uitzondering van Anglicanen en veel lutheranen) een vorm van afgoderij zijn.

Protestantse oproep om Maria te eren

In 2021 bracht Arnold Huijgen een boek uit over Maria, getiteld: *Maria, icoon van genade*. Hetzelfde jaar verscheen in het *Reformatorisch Dagblad* een [interview](#) met Huijgen over zijn boek. In dat interview deed hij opvallenderwijs een oproep aan protestantse kerken om Maria vaker te eren.

‘Ik heb protestanten aangeraden te beginnen met het vieren van de Annunciatie, omdat dit het Mariale feest is waar protestanten zich het gemakkelijkst toe kunnen verhouden. (...) Hetzelfde geldt voor Maria’s lied (het *Magnificat*), dat wereldwijd dagelijks gezongen wordt. Laten protestanten daaraan meedoen’, zegt Huijgen tegen *Wynia’s Week*. Hij verwijst ook naar Luther, die zelf vond dat het *Magnificat* minstens tweemaal per dag moest worden gezongen.

In protestantse kringen vindt dus een zekere herontdekking plaats van Maria. ‘Ik zie dat als positief,’ stelt pastoor Van Peperstraten. ‘Ik denk dat het voor een deel komt omdat de spanningen over en weer (tussen katholiek en protestant) verdwenen zijn, dat maakt vrij om wat nieuws te ontdekken.’

Nieuwjaarszegen

Voorbeelden zijn ook te vinden in de protestantse kalender. De Nationale Nieuwjaarszegen is weliswaar geen kerkelijke liturgie, maar een in 2021 door de

Evangelische Omroep (EO), Kerk in Den Haag, de Kloosterkerk en de Vermeulen Brauckman Stichting bedachte traditie. Bij deze traditie – die lijkt te zijn gestopt in 2023 – zond de EO een tv-special uit waarin een theoloog of voorganger een zegen uitspreekt over heel Nederland. Het heeft veel weg van het katholieke 'Urbi et Orbi' ('voor de stad en de wereld'), waarbij de paus – traditioneel met Kerstmis en Pasen – een plechtige, apostolische zegen uitspreekt over de hele wereld.

De paus: van antichrist tot geliefde herder?

Over de paus zijn protestanten eveneens vele malen positiever dan voorheen. Waar de paus namelijk nog door Calvijn en andere protestanten de antichrist werd (en soms wordt) genoemd, tonen veel protestanten tegenwoordig veel meer interesse in de Heilige Vader. Hij wordt door protestanten soms '[onze paus](#)' genoemd. Ook het boek van paus Benedictus XVI over Jezus vond onder protestanten gretig aftrek.

Het mag dus wel duidelijk zijn dat veel protestanten en protestantse gemeenten 'flirten' met tradities en gebruiken van de rooms-katholieke kerk (RKK). Zien we daarmee dat de Reformatie op zijn retour is? Komen protestanten langzaam terug bij Rome, waar ze eeuwen geleden van zijn weggelopen, of zijn ze aan het 'cherrypicken' van de RKK?

'Beide niet,' aldus Van Peperstraten. 'Dat zie ik zo niet. Gebruiken worden overgenomen, en er wordt serieus theologisch met elkaar meegedacht. Maar iedereen blijft wie hij is. En dat is prima. Maar men ziet zich wel verrijkt door wat we in huis hebben, en dat is goed. "Cherrypicking" vind ik te cosmetisch en een beetje cynisch geformuleerd.'

'Reformatie wordt hoog gehouden'

Huijgen deelt het beeld van Van Peperstraten in grote lijnen: 'De meest vitale kerken in Nederland zijn nog altijd de orthodox-protestantse kerken, waar veel jeugd en veel dynamiek te vinden is, en waar de Reformatie hoog wordt gehouden. Maar ook daar is behoefte aan beleving. Morgen is er weer een *evensong* (kerkdienst aan het einde van de middag of vroege avond, red.) in de Anglicaanse traditie in de Kamper Bovenkerk. Het zit daar iedere keer vol met mensen uit reformatorische kerken, die daaraan meer beleven dan aan de zondagse preek. Dat leidt nog niet bepaald tot institutionele eenheid, maar voedt wel het verlangen.'

Niet terug naar Rome

Gebruiken en tradities van de katholieke kerk blijken populair onder verschillende protestantse kerken. Om meer beleving en mysterie in de geloofslevens van de protestanten te brengen, wordt er – zonder daar geheimzinnig over te doen – inspiratie opgedaan door te kijken naar hoe de katholieken het doen. Ondanks deze bewegingen lijkt van een brede terugkeer naar Rome (nog) geen sprake te zijn.

Wynia's Week brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. [Doet u \(weer\) mee?](#) Hartelijk dank!